

Mongolci.

V začetku srednjega veka poplavili so različni divji narodi malo ne vso Evropo ter razširjali strah in grôzo povsod, koder koli so se valile čete teh grozovitih divjakov. Največja nevarnost vsemu omikanemu svetu v Aziji in v Evropi pretiła je v trinajstem stoletji od grozovitih Mon-

Bitka pri Legnici 1241. leta.

golcev, kateri so iz Azije 1224. leta prvič prilomastili v Evropo. Pripoveduje se, da so ti divjaki ob Kineških mejah si zaprisegli, da ne nehajo poprej od svoje grozovitosti, predno ne bode njih mogočni glavar Čingis-kan gospodar vsemu svetu. Zatorej so na vse strani razpošiljali svoje poveljnike z divjo vojsko, ki je strašno razdevala, kamor koli je prišla. Siloviti Čingis-kan je umrl 1227. leta in njegovi sinovi in vnuki so si velikansko mongolsko državo razdelili med seboj. Pri tej delitvi je dobil Batu-kan, Čingiskanov vnuk,

dežele ob kaspiskem in hvalinskem morji in kolikor si jih je še mogel sam osvojiti v Evropi. Leta 1240. prilomastil je Batu-kan v Evropo ter je grozovito razsajal po Ruskem in Poljskem, a 1241. leta pridrl je tudi na Česko. Ko so bili Mongolci v zelo hudej bitki na tako zvanem Dobrem polji (Wahlstatt) blizu Legnice zmagali slezkega vojvodo Henrika, kateri je z deset tisoč kristjani junaško poginil na bojišču v dan 9. aprila 1241. leta, pokaže se na českej meji hrabri kralj Večeslav, voděč 40.000 pešcev in 6000 konjikov. Azijatski divjaki si niso upali napasti tolikega števila izurjenih vojakov, nego skušali so, da bi je obšli in od drugod prodrli na Česko. Ali vsi pótje skozi zaraščene gozde ob meji so bili dobro zadelani in še le za tri tedne so se prerili na Moravsko, kjer so neusmiljeno plénili, morili, požigali in pustóšili. Ljudje so popuščali svoja domovišča ter bežali v gore, da bi si saj življenje oteli. Tu je Večeslav z novo vojsko prišel za njimi in jih zajel pri Olomuci, katerega so ravno oblegali. V zelo krvavem boji, v katerem se je najbolj odlikoval česki poveljnik Jaroslav Sternberški, bili so Mongolci tako strašno tepeni, da so zapustili Moravsko ter se podali proti Ogerskej, kjer so se zopet združili z glavno vojsko Batu-kana ter šli preko Srbije in Bogarske nazaj na Rusko, kjer se je Batu-kan s svojo grozovito vojsko utaboril ob dolenjej Volgi. Tu si je sezidal svojo prestolno mesto Saraj in od tod gospodoval po širocem ruskem svetu od Urala tja do ustja reke Dunava. Iz Saraja je Batu-kan razpošiljal čete po svojej obširnej državi, da so strahovali potlačeno ljudstvo ter pobirali davek. To novo mongolsko cesarstvo so imenovali „zlato hordo.“ Jaroslav II., véliki knez v Vladimiru ter vsi drugi ruski knezi so se morali poklonit mogočnemu poganskemu kanu, kateri jim je kot najvišji vladar novič podelil njihove deželice, a kdor je bil pri njem v največjej milosti, tega je imenoval véliknega kneza. Krščanski knezi prišedši v Saraj morali so darovati poganskim malikom ter ponižno poklekovati pred silovitim Batu-kanom. Pobožni črnigovski knez Mihael, kateri se je branil moliti krive bogove, bil je pri tej priči ob glavo dejan. Posamezne mongolske čete so še vedno počenjale silovitosti z ruskim ljudstvom, katero je strašno trpelo posebno takrat, kadar so prišli Mongolci davek pobirat. Ruska je bila celih 200 let pod vladarstvom divjih Mongolcev.

— 4.

* Obljuba dolg déla.

Bilo je 1855. léta, kadar je strašna kolera uže drugič morila po našej deželi. Tu in tam je razne kraje takó nemilo pritiskala, da so ljudjé po nekaterih hišah vsi pomrli in da je potem prišlo iménje v tuje roke. Groza je bilo in strah.

Kadar Bog človeški rod z enakimi boleznimi tepe, tedaj se ljudjé nekako plaho ozirajo in s potrjim srcem pohajajo. Nikdar ní slišati, da bi pijanci kričali po krémah ali ponočnjaki prepevali po vaséh in cestah. A katerega bi to res ne pretresnilo, ako ljudí, ki so nekoliko ur poprej bili še zdravi in čvrsti, vidi skóraj potem ležéce v mrtváčnici, kamor so jih prinesli uže trde in hladne! Rodovína je zdaj še zdrava in vsa vkupe, a predno preteče nekaj časa, jáme se ta ali ón od krča zvijati, kakor ljuta kača, ako stopiš